

Temat: (Wielo)Kulturowe
znaczenie przepaści na
podstawie sonetu A.
Mickiewicza „Droga nad
przepaścią w Czufut – Kale”.

Przypomnienie/utrwalenie
wiadomości

1. Sformułuj jedno pytanie i jeden wniosek do poznanych sonetów krymskich A. Mickiewicza.

Poznaliśmy sonety:

Stepy akermańskie

Jak podmiot liryczny postrzega przyrodę stepu?

Podróż przez step jest wyrazem otwarcia się na nowe doznania, ale też głębokim przeżyciem nostalgii.

Burza

Bakczysaraj

Cele lekcji (czyli jak rozumieć temat 😊)

PRZEPAŚĆ → w znaczeniu geograficznym
«miejsce między stromymi
ścianami górskimi»

→ w znaczeniu symbolicznym
DROGA NAD PRZEPAŚCIĄ (Słownik symboli)

CZUFUT – KALE

SONET

Związki frazeologiczne: *stać nad przepaścią*

być/balansować na skraju przepaści

DROGA NAD PRZEPAŚCIĄ

Czufut-Kale — opuszczone średniowieczne miasto w południowej części Krymu, w pobliżu Bachczysaraju, z domami wydrążonymi częściowo w skałach, zamieszkałe przez Karaimów (Żydów nie uznających Talmudu), niegdyś ważna i niedostępna twierdza.

MIRZA

Zmów pacierz, opuść wodze, odwróć na bok lica,
Tu jeździec końskim nogom swój rozum powierza;
Dzielny koń! patrz, jak staje, głąb okiem rozmierza,
Uklęka, brzeg wizaru kopytem pochwyca,

I zawisnął. — Tam nie patrz! tam spadła źrenica,
Jak w studni Al-Kahiru o dno nie uderza.
I ręką tam nie wskazuj — nie masz u rąk pierza;
I myśli tam nie puszczaj, bo myśl, jak kotwica

Z łodzi drobnój ciśniona, w niezmierność głębiny
Piorunem spadnie, morza do dna nie przewierci,
I łódź z sobą przechyli w otchłanie chaosu.

PIELGRZYM

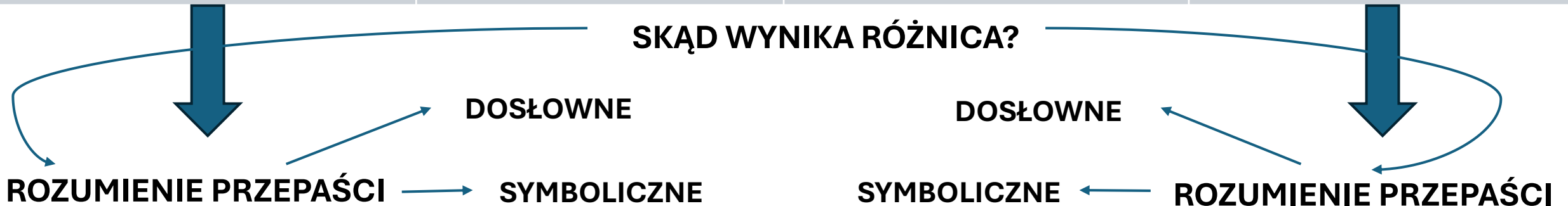
Mirzo! a ja spojrzałem! Przez świata szczeliny
Tam widziałem... com widział, opowiem — po śmierci,
Bo w żyjących języku nie ma na to głosu.

3 słowa

2 pytania

1 metafora/porównanie

Kim jest? Jaką pełni rolę?	MIRZA	PIELGRZYM	Kim jest? Jaką pełni rolę?
Wypisz wskazówki, jakie formułuje Mirza wobec Pielgrzyma			Jak reaguje na wskazówki Mirzy?
Znaczenie dosłowne wskazówek			Jaką formułuje odpowiedź?
Środki stylistyczne (3)			Środki stylistyczne (3)
Funkcja środków			Funkcja środków
Znaczenie metaforyczne wskazówek			Znaczenie doświadczenia

MIRZA

Zmów pacierz, opuść wodze, odwróć na bok lica,
Tu jeździec końskim nogom swój rozum powierza;
Dzielny koń! patrz, jak staje, głąb okiem rozmierza,
Uklęka, brzeg wizaru kopytem pochwyca,

I zawisnął. — Tam nie patrz! tam spadła źrenica,
Jak w studni Al-Kahiru o dno nie uderza.
I ręką tam nie wskazuj — nie masz u rąk pierza;
I myśli tam nie puszczaj, bo myśl, jak kotwica

Z łodzi drobnej ciśniona, w niezmierność głębiny
Piorunem spadnie, morza do dna nie przewierci,
I łódź z sobą przechyli w otchłanie chaosu.

PIELGRZYM

Mirzo! a ja spojrzałem! Przez świata szczeliny
Tam widziałem... com widział, opowiem — po śmierci,
Bo w żyjących języku nie ma na to głosu.

WNIOSEK 1

„Najpełniej i najsugestywniej (...) doświadczenie nieskończoności opisuje „Droga nad przepaścią w Czufut-Kale”. O tej sugestywności przedstawiania decyduje bezpośrednia bliskość i konkretność otchłani (górskie przepaści), która jest przeszkodą na drodze. Ta bliskość i konkretność dramatyzuje sytuację i całą wypowiedź (...) Oto nad przepaścią odbywa się dialog. Dla Mirzy instruującego Pielgrzyma górska rozpadlina to „otchłanie chaosu” i głębia morza, to przede wszystkim źródło niebezpieczeństwa. (...) Mirza przestrzega Pielgrzyma przed zagładaniem do przepaści, a nawet nie pozwala tam kierować myśli. (...) Nieposłuszeństwo Pielgrzyma było jednak aktem odwagi, która została nagrodzona. Górska przepaść okazała się „świata szczelinami” i Pielgrzym na moment uzyskał wgląd w inną rzeczywistość, niedostępną dla potocznego poznania, którą określił tajemniczą formułą: „com widział, opowiem - po śmierci, / Bo w żyjących języku nie ma na to głosu”.

Wacław Pyczek, Od „przepaści świata” do „otchłani człowieka”. Otchłań i przepaść w poezji Adama Mickiewicza w kontekście literatury oświeceniowej.

WNIOSEK 2

„Mirza – przewodnik pielgrzyma po świecie – przestrzega go przed tym, do czego ten dąży – przed odkryciem tajemnicy świata, dotarciem do prawdy. Nie może więc oczekiwać wykonania polecenia. Pielgrzym nie słucha głosu rozsądku. (...) Mickiewicz-wędrowiec-mistyk-pielgrzym osiągnął swój cel – zobaczył to, co zakryte przed oczami śmiertelnych. (...) Mówi o dotarciu do metaforycznego centrum wszechświata, w którym spotkać można Boga i uczestniczyć w jego boskiej wiedzy i sile.”

Małgorzata Burzka-Janik, *W drodze do źródeł bytu. Symbolika czarnomorskiej przestrzeni w „Sonetach krymskich” Adama Mickiewicza*

MIRZA

Zmów pacierz, opuść wodze, odwróć na bok lica,
Tu jeździec końskim nogom swój rozum powierza;
Dzielny koń! patrz, jak staje, głąb okiem rozmierza,
Uklęka, brzeg wizaru kopytem pochwyca,

I zawisnął. — Tam nie patrz! tam spadła źrenica,
Jak w studni Al-Kahiru o dno nie uderza.

I ręką tam nie wskazuj — nie masz u rąk pierza;
I myśli tam nie puszczaj, bo myśl, jak kotwica

Z łodzi drobnój ciśniona, w niezmierność głębiny
Piorunem spadnie, morza do dna nie przewierci,
I łódź z sobą przechyli w otchłanie chaosu.

PIELGRZYM

Mirzo! a ja spojrzałem! Przez świata szczeliny
Tam widziałem... com widział, opowiem — po śmierci,
Bo w żyjących języku nie ma na to głosu.

W oparciu o
sformułowane przez
siebie, a także
podkreślone w tekście
słowa-klucze, zbuduj
wniosek poprzez
uzupełnienie zdania:
Sonet Adama
Mickiewicza „Droga nad
przepaścią w Czufut-
Kale” mówi o ...

**Czy Zbigniew Herbert w
Przepaści Pana Cogito
rozumie znaczenie
przepaści tak, jak to ukazał
Mickiewicz w sonecie
„Droga nad przepaścią w
Czufut-Kale”?
W uzasadnieniu odpowiedzi
sformułuj dwa argumenty –
każdy w odniesieniu do obu
tekstów.**

Zbigniew Herbert, *Przepaść Pana Cogito*

W domu zawsze bezpiecznie

ale zaraz za progiem
gdy rankiem Pan Cogito
wychodzi na spacer
napotyka - przepaść

nie jest to przepaść Pascala
nie jest to przepaść Dostojewskiego
jest to przepaść
na miarę Pana Cogito

dni bezdenne
dni budzące grozę

idzie za nimi jak cień
przystaje przed piekarnią
w parku przez ramię Pana Cogito
czyta z nim gazetę (...)

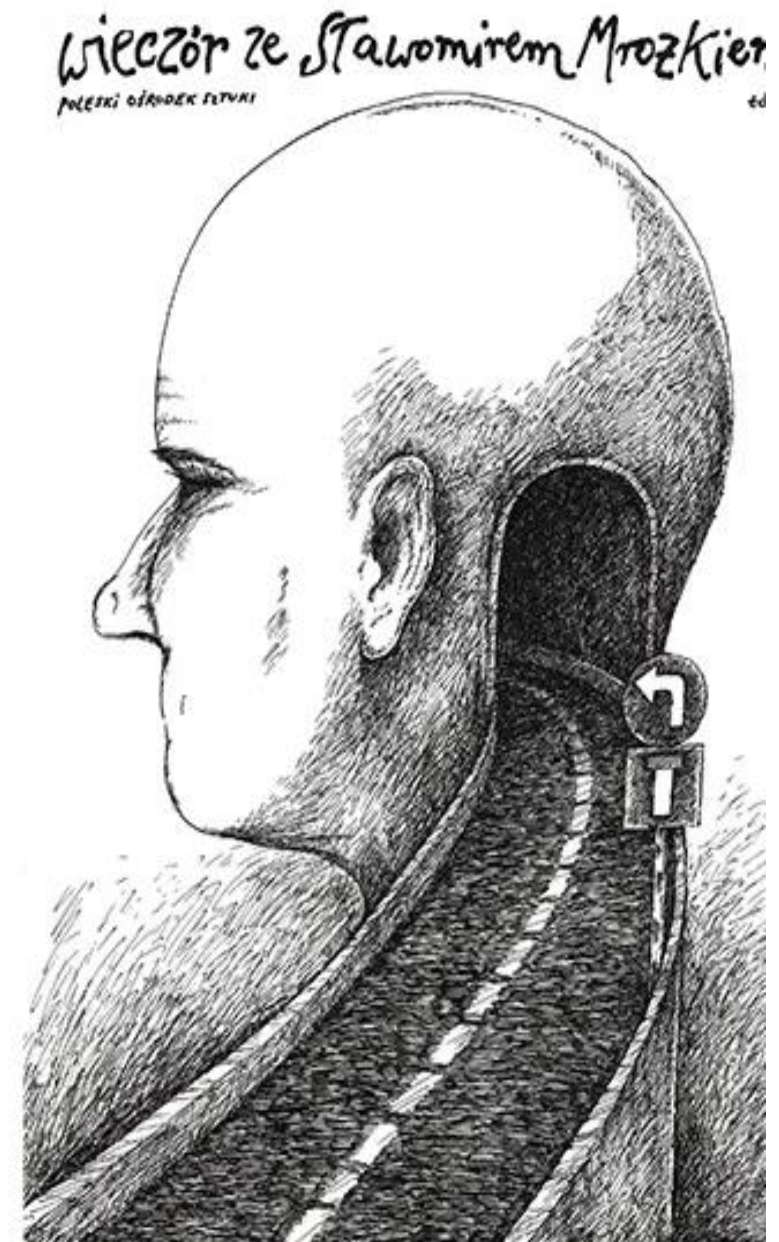
kiedyś być może
przepaść wyrośnie
przepaść dojrzeje
i będzie poważna (...)

teraz

Pan Cogito
mógłby zebrać
parę garści piasku
zasypać ją
ale nie czyni tego

więc kiedy
wraca do domu
zostawia przepaść
za progiem
przykrywając starannie
kawałkiem starej materii

Zinterpretuj plakat
Jana Zielińskiego w
kontekście przestania
sonetu Adama
Mickiewicza „Droga
nad przepaścią w
Czufut-Kale”.
W odpowiedzi
uwzględnij dwa
elementy graficzne
widoczne na plakacie.

Adama

IDĘ DO KAZKA.
PODOBNO ROZWIĄZAŁ
ZAGADKĘ BYTU

